

Autoreferat

1. Imię i nazwisko: JOLANTA JARCZYŃSKA

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe

2000 - tytuł magistra, 5-letnie jednolite studia magisterskie na kierunku pedagogika, specjalność: pedagogika opiekuńczo-wychowawcza, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Bydgoszczy. Temat pracy: *Funkcjonowanie i kierunki rozwoju domów pomocy społecznej. Na przykładzie „Domu Pogodnej Jesieni” w Solcu Kujawskim*, promotor: prof. dr hab. Edmund Trempała.

2002 - Podyplomowe Studium Profilaktyki Uzależnień i Socjoterapii, Akademia Bydgoska im. Kazimierza Wielkiego.

2005 - stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki, nadany uchwałą Rady Naukowej Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy z dnia 14 listopada 2005 roku. Tytuł rozprawy doktorskiej: *Wybrane czynniki ryzyka występujące w środowisku rodzinnym a picie alkoholu w okresie adolescencji*, promotor: prof. dr hab. M. Deptuła, recenzenci: prof. dr hab. med. Barbara Woynarowska, prof. dr hab. Roman Leppert. Praca została wyróżniona decyzją Rady Naukowej Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy z dnia 14 listopada 2005 roku.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

Od **01.05.2006** - zatrudnienie na stanowisku adiunkta badawczo-dydaktycznego w Katedrze Pedagogiki Opiekuńczej i Profilaktyki Społecznej na Wydziale Pedagogiki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

01.10.2004 - 30.04.2006 - zatrudnienie na stanowisku asystenta w Katedrze Pedagogiki Opiekuńczej i Profilaktyki Społecznej na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.)

4.1. Tytuł osiągnięcia naukowego

Rozprawa habilitacyjna stanowiąca monografię autorską:

Jarczyńska J. (2021). *Tożsamość młodzieży w świecie mediów cyfrowych. Znaczenie i funkcje mediów cyfrowych w procesie kreowania tożsamości dorastających osób*. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, ss. 483. ISBN 978-83-8018-456-5. Recenzenci wydawniczy: prof. dr hab. Ewa Wysocka, dr hab. Jacek Pyżalski, prof. UAM.

4.2. Omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z ich rekomendacjami dla praktyki edukacyjnej

Monografia autorska wskazana jako główne osiągnięcie naukowe odzwierciedla główny obszar moich dotychczasowych zainteresowań naukowych.

Została ona poświęcona problematyce kształtowania się tożsamości młodzieży w kontekście oddziaływania na nią mediów cyfrowych, zwłaszcza portali społecznościowych. Takie ujęcie przedmiotu poznania naukowego jest jeszcze stosunkowo słabo eksplorowane na gruncie polskiej pedagogiki. Zamysł zestawienia problematyki tożsamości z kontekstem życia młodych ludzi w świecie mediów cyfrowych uwarunkowany był obserwacją zachodzących zmian, zwłaszcza społeczno-kulturowych, których wpływy widoczne są w zmianie zachowań młodych ludzi i przebiegu procesów tożsamościowych. W socjalizacji młodego pokolenia nastąpiło zasadnicze przesunięcie źródeł wpływów i czynników oddziaływania, co Zbigniew Kwieciński (2000b) określa mianem „przesunięcia socjalizacyjnego”. W dyskursie edukacyjnym głośno mówi się o tym, że tradycyjne środowiska socjalizacyjne takie jak: rodzina, szkoła i Kościół tracą swoją moc i siłę wpływu, którą przejmują grupy rówieśnicze, media i szeroko rozumiana kultura popularna (Jakubowski 2014; Dobrołowicz 2014, Krzyżak-Szymańska i in. 2013, Melosik 2013, Pyżalski 2019a). Nowe media stanowią ważny czynnik konstruujący ludzkie doświadczenie, na co wskazuje Anthony Giddens twierdząc, że „(..) chociaż wszyscy żyjemy w środowiskach lokalnych, światy doświadczane u większości z nas są naprawdę globalne” (2010, s. 251). Młodzi ludzie, będąc zanurzeni w kulturze partycypacji, czy uczestnictwa

ja²

(Stunża 2017, Baranowski 2019), stają się aktywnymi aktorami, którzy poprzez działania podejmowane w przestrzeni wirtualnej z jednej strony ją kreują, a z drugiej strony są jej odbiorcami. Świat mediów cyfrowych jest przestrzenią, w której następuje zarówno kontynuacja, aktualizacja, jak również konstruowanie przeżyć, doświadczeń, czy fantazji jego uczestników. Wirtualny świat oferuje młodym osobom wiele możliwości poszerzania przestrzeni poznawczej i rozwijania wyobraźni poprzez uczestnictwo w nowych sytuacjach (Czerepaniak-Walczak 2011). Z tego powodu środowisko mediów cyfrowych, jako kolejna agenda socjalizacji, nie pozostaje bez wpływu na kształtowanie się ich tożsamości.

Na potrzebę przeprowadzenia badań nad znaczeniem mediów cyfrowych w procesie kształtowania się tożsamości dorastającej młodzieży wskazywały wyniki dokonanego przeze mnie krytycznego przeglądu literatury. Wynikało z niego, że istnieje deficyt badań, które prowadzone byłyby nad poznaniem związków zachodzących między prezentowanymi przez młodzież statusami rozwoju tożsamości i jej stylami, a użytkowaniem przez nią portali społecznościowych. Ustaliłam, że użytkowanie mediów cyfrowych przez młodzież szkolną badane jest zazwyczaj w sposób wybiórczy, a nie kompleksowy, a większość badań koncentruje się wokół aspektu nadmiernego, czy też szkodliwego ich użytkowania (brany pod uwagę jest głównie paradygmat zagrożeń). Wyraźnie brakuje badań nad funkcjonalnym, konstruktywnym ich użytkowaniem, czyli takich badań, które koncentrowałyby się na paradygmacie szans, pokazując, jak media cyfrowe służą realizacji zadań rozwojowych, zaspokajaniu potrzeb i samorozwojowi młodych osób. Nie prowadzone są również badania nad ustaleniem motywów publikowania danych tożsamościowych, przyczyn zakładania fikcyjnych profili w mediach społecznościowych lub reakcji młodzieży na pozytywne i negatywne zachowania internautów odnośnie opublikowanych przez nią w sieci materiałów. Te obszary poznania naukowego wydawały się dla mnie znaczące. Założyłam, że dostarczyć mogą one wiedzy i przesłanek do lepszego zrozumienia, a tym samym wyjaśnienia znaczenia mediów cyfrowych w życiu dorastającej młodzieży i ich udziału w zmaganiu się z kryzysem tożsamości. Ponadto, z przeglądu literatury wynikało, że nadal brakuje badań poświęconych funkcji i znaczeniu mediów cyfrowych w kreowaniu tożsamości młodzieży. Problematyka tożsamości wirtualnej młodzieży jest przedmiotem licznych rozważań teoretycznych, jednak nie jest ona wyraźnie osadzona na wynikach badań empirycznych.

W podjętych badaniach problematykę tożsamości młodzieży skonceptualizowałam jako proces (rozwój tożsamości) i/lub kreacji siebie, czyli formowania i kreowania tożsamości oraz

przyjęłam jej rozumienie w kategorii subiektywnej (poczucie tożsamości w percepcji młodzieży), analizowałam ją zatem w perspektywie doświadczeń młodego człowieka z samym sobą (sposstrzegana, odczuwana i przeżywana tożsamość). W najbardziej ogólnym ujęciu tożsamość jest samoświadomością, czyli wiedzą, jaką człowiek posiada na swój temat. Wiedza ta tworzona jest „w procesie introspekcji i doświadczania samego siebie, wynikającą z osobiwej zdolności człowieka do bycia jednocześnie obserwatorem, aktorem działającym i sędzią wartościującym własne postępowanie” (Wysocka 2010, s. 69).

Zaprezentowane w monografii badania przeprowadziłam w obiektywistycznym modelu nauki, z wykorzystaniem paradygmatu postpozytywistycznego. Badania miały charakter badań mieszanych. Zastosowałam strategię ilościowo-jakościową. Strategia badań ilościowych, z wykorzystaniem sondażu diagnostycznego i badań ankietowych była strategią podstawową, zaś strategia jakościowa, z wykorzystaniem analizy treści pozyskanych z pogłębionych wywiadów indywidualnych, stanowiła strategię uzupełniająco--pogłębiającą zebrany materiał empiryczny. Metoda sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem techniki ankiety pozwoliła rozpoznać prezentowane przez młodzież szkół ponadgimnazjalnych statusy tożsamości i style przetwarzania problemów tożsamościowych oraz specyfikę użytkowania przez nią mediów cyfrowych. Za jej pomocą w okresie od września do listopada 2017 roku, przeprowadziłam audytoryjne anonimowe badania ankietowe typu papier-ołówek na reprezentatywnej dla miasta Bydgoszczy losowo wybranej próbie młodzieży publicznych szkół ponadgimnazjalnych zlokalizowanych na terenie tego miasta (N = 1.541). Badaną próbą była młodzież w wieku 16-20 lat, która w roku szkolnym 2017/2018 uczęszczała do ww. szkół ponadgimnazjalnych. Dobór osób do próby był losowy – wielowarstwowy (Brzeziński 2006). Badania sondażowe zostały pogłębione o przeprowadzone indywidualne wywiady z młodzieżą (zrealizowano 15 wywiadów indywidualnych typu: wywiad swobodny ukierunkowany). Ich uczestnikami były osoby biorące udział wcześniej w audytoryjnych badaniach ankietowych, które wyraziły gotowość do wzięcia udziału w kolejnym etapie badań i przyjęły zaproszenie do uczestnictwa w wywiadach oraz posiadały pisemną zgodę rodziców/opiekunów prawnych na udział w badaniu (deklarację zgody rodziców/opiekunów zbierano tylko od uczniów niepełnoletnich). Zebrany za ich pomocą materiał empiryczny służył poznaniu subiektywnej perspektywy młodych osób na temat użytkowania przez nie nowych mediów, ich funkcji oraz znaczenia w kreowaniu ich tożsamości. Istotne było poznanie sposobów kreacji własnego wizerunku online. Badania pozwoliły również na identyfikację potrzeb młodzieży szkół ponadgimnazjalnych, które pragnie ona zaspokajać dzięki użytkowaniu mediów cyfrowych. Przyczyniły się także do poznania znaczenia nadawanego

nowym technologiom informacyjno-komunikacyjnym przez badane osoby. Uzyskane za pomocą tych metod wyniki przyczyniły się do wzbogacenia wiedzy na temat tożsamości młodzieży i kreowania jej przy użyciu mediów cyfrowych.

Zgodnie z klasyfikacją celów zaproponowaną przez Krzysztofa Rubachę (2008), ze względu na przyjęte założenia dotyczące teorii, prezentowane badania należą do typu badań weryfikacyjnych (miały na celu weryfikację założeń przyjętych koncepcji teoretycznych), zaś uwzględniając kryterium praktyki, mają charakter badań diagnostycznych. Ich celem było bowiem opisanie i określenie danego stanu rzeczy, oraz ustalenie wybranych korelatów (tj. poznawczych korelatów statusów tożsamości, którymi były style tożsamości młodzieży oraz społeczno-demograficznych korelatów tożsamości, tj. płeć badanej młodzieży, jej wiek, typ szkoły ponadgimnazjalnej, do której uczęszczali badani oraz oddział klasowy), a także ustalenia związków zachodzących pomiędzy badanymi zmiennymi.

Odwołując się do typologii modeli tożsamości ujętych w klasyfikacji R. Robinsa, problematykę tożsamości w podjętych badaniach rozpatrywałam w oparciu o model zdrowia tożsamości (*identity health model*), który w swej genezie odnosi się do koncepcji rozwoju psychospołecznego człowieka opracowanej przez E. H. Eriksona. Zgodnie z nią, okres adolescencji jest fazą kryzysu, z którego tożsamość może wyłonić się zarówno w ujęciu pozytywnym, jak i negatywnym, będąc „efektem dążeń do powiązania wcześniej nabytych ról społecznych i umiejętności z idealnymi prototypami jej czasów” (Erikson 1968, s. 197; za: Cylikowska-Nowak 2009, s. 61). W badaniach przyjąłam subiektywne rozumienie tożsamości. Badano ją w dwóch ujęciach.

Pierwsze ujęcie, procesualne, wynikające z konceptualizacji rozwoju tożsamości opisanej przez Koena Luyckxa, Luca Goossenesa, Barta Soenensa i Wima Beyersa (2006). Zgodnie z nią przyjmuje się, że rozwój tożsamości człowieka stanowi dynamiczny proces charakteryzujący się przechodzeniem do kolejnych stadiów rozwoju – osiągnięciem kolejnych statusów tożsamości, ale również stagnacją – trwaniem w jednym jej stadium rozwoju lub nawet regresem do wcześniejszych jej faz. Na tej podstawie próbowałam określić położenie młodych osób zajmowane na wymiarach rozwoju tożsamości, których odpowiednie natężenie i kombinacja odpowiadała osiągnięciu danego rodzaju statusu tożsamości. Badaną domeną tożsamości była wizja własnej przyszłości młodzieży, gdyż, jak zauważają Anna I. Brzezińska i Konrad Piotrowski (2017), koncentracja na planach życiowych, tworzenie wizji siebie w przyszłości, poszukiwanie pytań o to kim się chce być, jest jednym z kluczowych zadań okresu dorastania oraz ważnym

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Jan', with a small number '5' written above the end of the signature.

składnikiem tożsamości człowieka. Takie procesualne ujęcie tożsamości pozwoliło mi zobaczyć na jakim aktualnie etapie jej formowania znajduje się badana młodzież, i jak radzi sobie ona z rozwiązywaniem kryzysu tożsamości.

Drugie ujęcie odnosi się do procesu autokreacji, czyli kreacji siebie. W badaniach próbowałam ustalić, jak badana młodzież kreuje własną tożsamość za pomocą mediów cyfrowych, zwłaszcza portali społecznościowych, jaki rodzaj danych tożsamościowych na nich upublicznia, jak przedstawia swój wizerunek online. Te dwa ujęcia tożsamości zobowiązały mnie do operowania dwoma kategoriami pojęciowymi: formowaniem tożsamości oraz jej kreowaniem.

Pierwszej kategorii odpowiada procesualne ujęcie tożsamości, w którym mówi się o jej formowaniu. Za jego wyborem przemawiało podejście usytuowane w neoeriksonowskiej tradycji psychologicznych badań nad poczuciem tożsamości i adekwatnie do niego przyjęta konceptualizacja i operacjonalizacja tego pojęcia. Na poziomie konceptualnym było to podejście rozwojowe, zakładające, że rozwój poczucia tożsamości traktować należy jako dynamiczną zmianę przebiegającą od stanów mniej do bardziej zróżnicowanych i optymalnych, a zgodnie z założeniami Erika H. Eriksona (1950, 1968) od tożsamości nieukształtowanej, czyli rozproszonej (*identity diffusion*), do tożsamości dojrzałej, zróżnicowanej, ustrukturowanej i o elastycznych granicach (*ego identity*). Na poziomie operacjonalizacji przyjęłam model i narzędzia pomiaru, które odwołują się do dwóch procesów kształtowania się tożsamości zaproponowanych przez Jamesa E. Marcję (1966): eksploracji (*exploration*) oraz podejmowania zobowiązań, nazywanego też zaangażowaniem (*commitment*). W oparciu o założenia dotyczące rozwoju tożsamości i jej statusów opracowane przez Jamesa E. Marcję, podjęłam się próby identyfikacji wyróżnionych przez badacza czterech statusów tożsamości: rozproszonej, moratoryjnej, przejętej oraz osiągniętej. Za podstawę teoretyczną uznałam Model Podwójnego Cyklu Formowania się Tożsamości (Luyckx, Goossens, Soenens, Beyers 2006), w którym wyodrębnia się trzeci wymiar eksploracji, zwany eksploracją ruminacyjną (*ruminative identity exploration*). Model ten stanowi uzupełnienie statusów rozwoju tożsamości wyodrębnione przez Jamesa E. Marcję o piąty status, zwany tożsamością eksploracji ruminacyjnej. Ponadto w celu poznania sposobów radzenia sobie przez młodzież z pojawiającym się kryzysem tożsamości odwołam się do założeń społeczno-poznawczej koncepcji opracowanej przez Michalea D. Berzonsky'ego (2005, 2011), u podstaw której leży założenie, że ludzie w różny sposób próbują radzić sobie z pojawiającymi się wyzwaniami i konfliktami odczuwanymi w procesie powstawania tożsamości. Te sposoby radzenia sobie nazywane są stylami przetwarzania tożsamościowego (*identity processing style*),

czy też orientacjami przetwarzania tożsamościowego (*identity processing orientation*), a w literaturze przedmiotu potocznie określane są jako style tożsamości.

Drugiej kategorii – kreowaniu tożsamości – odpowiadało jej subiektywne ujęcie, podkreślające aspekt jej autokreacji w kontekście użytkowania przez młodzież nowych mediów. To ujęcie odnosiło się głównie do interpretacji danych pozyskanych w wyniku badań ankietowych i wywiadów z młodzieżą, dzięki którym możliwa była ocena znaczenia i roli nowych mediów w kreowaniu tożsamości młodzieży, poprzez analizę publikowanych przez nią w przestrzeni wirtualnej danych tożsamościowych. Przyjęto jedną z trzech płaszczyzn tworzenia autokreacji, którą Krzysztof J. Schmidt (2005) określa: człowiek jako twórca, który sam siebie kształtuje.

Badania miały zatem na celu:

- poznanie statusów tożsamości prezentowanych przez badaną młodzież, a tym samym ustalenie, w jakiej fazie rozwiązywania kryzysu tożsamości znajdują się badane osoby;
- poznanie stylów tożsamości, czyli różnorodnych strategii stosowanych przez młodzież w procesie radzenia sobie z zadaniem rozwojowym, jakim jest rozwiązywanie kryzysu tożsamości oraz związanych z tym wyzwań;
- poznanie specyfiki korzystania przez młodzież z mediów cyfrowych, zwłaszcza portali społecznościowych;
- identyfikację odsetka osób nadmiernie użytkujących portale społecznościowe;
- ustalenie, czy osoby prezentujące określone rodzaje statusów tożsamości różnią się między sobą pod względem stosowania stylów tożsamości;
- ustalenie, czy osoby znajdujące się w określonej fazie rozwiązywania kryzysu tożsamości różnią się między sobą pod względem stosowanych przez nie stylów tożsamości;
- ustalenie, czy osoby prezentujące określone rodzaje statusów tożsamości różnią się między sobą pod względem nadmiernego korzystania przez nie z portali społecznościowych;
- ustalenie, czy osoby znajdujące się w danej fazie rozwiązywania kryzysu tożsamości różnią się między sobą pod względem nadmiernego korzystania przez nie z portali społecznościowych;
- ustalenie, czy zachodzi związek między prezentowanymi przez badaną młodzież stylami tożsamości a nadmiernym użytkowaniem przez nią portali społecznościowych;
- ustalenie znaczenia i funkcji mediów cyfrowych w kreowaniu tożsamości młodych osób w przestrzeni wirtualnej;

- poznanie wzorów publikowanych informacji online na swój temat wśród badanej młodzieży;
- poznanie rodzaju danych tożsamościowych i motywów ich zamieszczania przez badaną młodzież w przestrzeni wirtualnej, zwłaszcza na użytkownych przez nią portalach społecznościowych;
- identyfikację potrzeb badanych osób, które zaspokajają lub próbują zaspokajać dzięki użytkowaniu mediów cyfrowych.

Uwzględniając diagnostyczno-weryfikacyjny charakter badań oraz poziom ich złożoności sformułowałam jeden ogólny problem badawczy, który następnie uszczegółowiłam wielopoziomowo, rozbijając go na trzy problemy szczegółowe.

Problem ogólny brzmiał następująco: *W jaki sposób młodzież postrzega własną tożsamość i jak radzi sobie z rozwiązaniem kryzysu tożsamości w kontekście przypisywanego znaczenia i funkcji mediów cyfrowych w procesie jej kreowania?*

Problemy szczegółowe:

1. *Jaka jest tożsamość badanej młodzieży (jakie statusy tożsamości występują w badanej grupie młodzieży i jakie są jej korelaty)?*
2. *Jak badana młodzież radzi sobie z zadaniem rozwojowym, jakim jest rozwiązywanie kryzysu tożsamości (w jakiej fazie rozwiązywania kryzysu tożsamości znajdują się badane osoby i jakie są jej korelaty i stosowane style tożsamości)?*
3. *Jak badana młodzież użytkuje media cyfrowe oraz jakie funkcje i znaczenie one pełnią w kreowaniu jej tożsamości?*

Badania miały także na celu ustalenie zależności pomiędzy badanymi zmiennymi. Sformułowano zatem następujące problemy zależnościowe:

1. *W jaki sposób statusy tożsamości powiązane są ze stylem tożsamości stosowanym przez badane osoby?*
2. *W jaki sposób faza rozwiązywania kryzysu tożsamości powiązana jest ze stosowanymi przez badaną młodzież stylami tożsamości?*
3. *W jaki sposób statusy tożsamości badanej młodzieży powiązane są z nadmiernym korzystaniem przez nią z portali społecznościowych?*
4. *W jaki sposób faza rozwiązywania kryzysu tożsamości, w jakiej znajduje się badana młodzież, powiązana jest z nadmiernym korzystaniem przez nią z portali społecznościowych?*
5. *Czy zachodzi związek pomiędzy prezentowanymi przez młodzież stylami tożsamości a nadmiernym korzystaniem przez nią z portali społecznościowych?*

Praca pod względem swej struktury obejmuje dwie części i pięć rozdziałów. Część pierwsza zatytułowana: *Tożsamość młodzieży i media cyfrowe - teoretyczne i empiryczne podstawy badań własnych* zawiera trzy rozdziały. Zaprezentowałam w niej rozważania dotyczące tożsamości młodzieży oraz znaczenia mediów cyfrowych w jej życiu, zwłaszcza w kontekście publikowania za ich pomocą w przestrzeni wirtualnej danych tożsamościowych, a zatem kreowania przez nią swojej tożsamości. Część druga publikacji zatytułowana: *Badania własne nad tożsamością młodzieży i funkcjami oraz znaczeniem mediów cyfrowych w procesie kreowania jej tożsamości* obejmuje dwa rozdziały. W pierwszym przedstawiłam przyjęte założenia metodologiczne podjętych badań. W drugim opisałam uzyskane wyniki badań nad tożsamością młodzieży, jej statusami i stylami tożsamości, oraz używaniem przez nią mediów cyfrowych. Uwagę zwróciłam na kwestię problematycznego korzystania przez młodzież z portali społecznościowych, poszukując związków między takim ich użytkowaniem a statusami i stylami tożsamości młodzieży. Opisowi poddałam także aspekt kreowania przez młodzież tożsamości wirtualnej analizując dane tożsamościowe upubliczniane przez nią w cyberprzestrzeni oraz wzory publikowanych informacji online na swój temat. Przedstawiłam także wyniki badań zgromadzonych na drodze badań jakościowych – wywiadów indywidualnych z młodzieżą, które pozwoliły odczytać funkcje i znaczenie mediów cyfrowych w narracjach badanych osób oraz poznać sposoby kreowania przez nie własnego wizerunku online, postrzegania siebie w tej przestrzeni oraz ustalić pragnienia młodych osób i potrzeby, jakie usiłują oni zaspokoić używając media cyfrowe. Pracę kończy dyskusja poświęcona omówieniu uzyskanych wyników badań, po której zaprezentowałam wnioski z badań oraz wskazałam na mocne strony badań wraz z ich ograniczeniami, a następnie sformułowałam rekomendacje pod adresem praktyki edukacyjnej, dotyczące wychowawczych, profilaktycznych, interwencyjnych oraz terapeutycznych działań, które warto podejmować w związku z uzyskanymi wynikami badań.

Podjęte badania przyczyniły się do wypełnienia luki w zakresie wiedzy o procesach tożsamościowych młodych ludzi i użytkowania przez nich mediów cyfrowych. Na gruncie krajowym, jak i międzynarodowym brakuje nadal tego typu badań i publikacji naukowych. Uzyskane wyniki nad diagnozą statusów rozwoju tożsamości młodzieży w kontekście użytkowania przez nią mediów cyfrowych, w tym nadmiernego korzystania przez nią z portali społecznościowych, w świetle zgromadzonej wiedzy wydają się być cenną inicjatywą, a zarazem zagadnieniem wartym dalszego rozpoznania. Dostarczyły one istotnych danych empirycznych dotyczących analizy związków między zaangażowaniem młodzieży w aktywność cyfrową a procesem rozwoju jej tożsamości. Z badań wynika, że większość badanych cechuje się aktualnym

zaangażowaniem w proces eksploracji. Próbują oni poszukiwać różnych opcji, alternatyw w odniesieniu do swoich celów, wartości i przekonań, zastanawiają się nad swoimi planami na przyszłość lub też głęboko rozmyślają i wartościują dokonane już wybory, po to, aby ustalić, w jakim zakresie spełniają one ich osobiste standardy i narzucone im oczekiwania społeczne. Media cyfrowe są dla nich jednym z wielu narzędzi, za pomocą których ów proces się odbywa. Wyniki badań potwierdziły normatywność zachowań badanych osób, typową dla fazy rozwoju, w jakiej się one znajdują. Okazuje się, że badana młodzież szkół ponadgimnazjalnych znajduje się w różnych fazach doświadczania kryzysu tożsamości. Największy odsetek znajduje się w fazie moratoryjnej, co oznacza, że doświadczają oni kryzysu tożsamości i podejmują się prób jego rozwiązania. W tym celu prowadzą wzmożone poszukiwania, eksplorują otaczającą ich rzeczywistość. Zdecydowana większość młodzieży z rozwiązaniem kryzysu tożsamości próbuje radzić sobie w sposób bardziej konstruktywny, poszukując informacji, analizując je i podejmując wybory. W mniejszym zakresie prezentuje ona dezadaptacyjny styl tożsamości, zwany dyfuzyjno-unikowym. Najczęściej aktywnie angażuje się ona w poszukiwanie informacji odnoszących się do Ja oraz do oceny siebie, ma szerokie zainteresowania, krytycznie podchodzi do napływających informacji, stosuje strategie radzenia sobie z problemami skoncentrowane na zadaniu. Wyniki analiz potwierdziły przyjętą wcześniej hipotezę, w której założyłam, że osoby o określonych statusach tożsamości różnić się będą między sobą pod względem stosowanych stylów tożsamości. Zgodne z przewidywaniami, okazało się, że osoby prezentujące status tożsamości rozproszonej (rozproszone rozproszenie) oraz status tożsamości moratoryjnej (ruminacyjne moratorium) i eksploracji ruminacyjnej (niezróżnicowania) charakteryzują się większym nasileniem stylu dyfuzyjno-unikowego tożsamości, niż osoby prezentujące pozostałe statusy rozwoju tożsamości (status tożsamości nadanej i osiągniętej). Analizy wyników badań własnych wskazują na to, że pomiędzy prezentowanymi przez młodzież statusami tożsamości a nadmiernym korzystaniem przez nią z portali społecznościowych zachodzi statystycznie istotny związek, który polega na tym, że nadmierne korzystanie z mediów społecznościowych dodatnio koreluje ze statusem eksploracji ruminacyjnej i w niższym stopniu ze statusem eksploracji w głąb. Taki wynik oznacza, że nadmierne użytkowanie portali społecznościowych wiąże się ze statusem tożsamości zwanej eksploracją ruminacyjną, która ma charakter nieprzystosowawczy i związana jest z doświadczaniem przez jednostkę trudności w podejmowaniu decyzji, a więc i w podejmowaniu zobowiązań i identyfikowaniu się z nimi, w mniejszym stopniu ze statusem eksploracji w głąb. Zaobserwowane ujemne korelacje pomiędzy nadużywaniem portali społecznościowych przez młodzież a statusem podjęcie zobowiązania i

identyfikacji ze zobowiązaniem, wskazywać mogą na to, że im bardziej badani nadmiernie korzystają z mediów społecznościowych, tym mniej identyfikują się oni z podjęciem zobowiązań i rzadziej je podejmują. Potwierdza to przyjętą przeze mnie wcześniej hipotezę, w której założyłam, że osoby o określonych statusach rozwoju tożsamości różnić się będą między sobą ze względu na sposób korzystania z portali społecznościowych. Wyniki badań potwierdziły także hipotezę, w której przyjęłam, że badana młodzież znajdująca się w danej fazie rozwiązywania kryzysu tożsamości różnić się będzie między sobą pod względem korzystania z portali społecznościowych w taki sposób, że bardziej nadmiernie z nich korzystać będzie młodzież znajdująca się w fazie rozwiązywania kryzysu, niż młodzież, która wyszła już z niej i znajduje się w fazie postkryzysowej.

Z uzyskanych analiz wynika, że media cyfrowe wykorzystywane są przez badane osoby raczej w sposób rozrywkowo-komunikacyjny niż konstruktywno-kreatywny. Nieliczni badani prowadzą swojego bloga lub vloga oraz nadają transmisje na żywo w Internecie, np. na Facebooku, czy YouTube. Ze względu na sposób użytkowania portali społecznościowych, badana młodzież jest grupą niehomogeniczną. Wykazuje ona różne nasilenie czasu korzystania z portali społecznościowych oraz różną liczbę symptomów nadmiernego ich użytkowania. Zdecydowana większość (84%) nie jest zagrożona nadmiernym korzystaniem z nich. Odsetek zagrożonej młodzieży sięga 13% (n=180), a osób, które spełniają wszystkie pięć kryteriów uzależnienia od portali społecznościowych uwzględnionych w badaniu wynosi 1,9% badanej próby młodzieży. Osoby o nieuformowanej tożsamości (prezentujące zwłaszcza status tożsamości eksploracji ruminacyjnej i moratoryjnej), które mają problemy z aktywnym poszukiwaniem siebie, znajdowaniem odpowiedzi na pytanie kim są, kim chciałaby być, jakie jest ich miejsce w świecie, jakie mają plany na przyszłość, i doświadczające w związku z tym dyskomfortu, mogą chętniej, niż osoby o statusie tożsamości ukształtowanej (osiągniętej lub nadanej) angażować się w używanie mediów społecznościowych, a tym samym wykazywać większe nasilenie problemów związanych z ich nadmiernym użytkowaniem. Przyjąć można, że brak ukształtowanego u nich mechanizmu samokontroli, większe poczucie niepewności, zagubienia, mniejsze poczucie pewności siebie, a w związku z tym zagrożone poczucie bezpieczeństwa, wpływać mogą na dłuższe spędzanie czasu na ich użytkowaniu. Media społecznościowe mogą być dla nich cennym instrumentem do zaspakajania ważnych potrzeb i drogą do realizacji zadania rozwojowego, jakim jest określenie własnej tożsamości.

Przeprowadzone analizy wykazały, że młodzież prezentująca różne statusy tożsamości nie

różni się między sobą zarówno pod względem motywów publikowania danych tożsamościowych w sieci oraz sposobów reagowania na pozytywne i negatywne wpisy internautów pod opublikowanymi przez nią materiałami online. Taki wynik zachęca do refleksji i pogłębienia badań w tym kierunku, aby sprawdzić, czy faktycznie adolescentenci o ukształtowanej jak i o nieukształtowanej tożsamości zachowują się w przestrzeni wirtualnej podobnie, czy też nie. Stawiać tu można różne hipotezy. Możliwym jest, że świat wirtualny stanowi dla młodych osób taką przestrzeń, w której zachowania nastolatków są bardziej zunifikowane, niż te podejmowane w świecie offline.

Problematyka opisywana w przedmiotowej publikacji może być interesująca dla osób zajmujących się problemami tożsamościowymi młodzieży oraz socjalizacyjną rolą nowych mediów, zwłaszcza pedagogów, psychologów, nauczycieli, wychowawców, rodziców oraz opiekunów dorastających dzieci. Przedmiot badań zainteresować może też profilaktyków i terapeutów uzależnień, zwłaszcza pracujących z młodymi osobami, które w sposób problematyczny, powodujący liczne szkody, użytkują media cyfrowe. Wyniki badań mogą też stanowić cenne źródło informacji dla decydentów kreujących politykę edukacyjną państwa. Poznanie specyfiki funkcjonowania młodych osób, prezentowanych przez nie statusów rozwoju tożsamości oraz strategii stosowanych w procesie radzenia sobie z zadaniem rozwojowym, jakim jest rozwiązywanie kryzysu tożsamości oraz związanych z tym wyzwań, w tym również użytkowania mediów cyfrowych, ich funkcji i znaczenia dla kreowania przez nie własnej tożsamości oraz ocena związków pomiędzy prezentowanymi statusami tożsamości a korzystaniem przez nie z portali społecznościowych, przyczynić się może do bardziej adekwatnego doboru celów oddziaływań wychowawczo-profilaktycznych w grupach dorastającej młodzieży szkolnej.

4.3. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Opisane powyżej osiągnięcie naukowe stanowi wynik moich wcześniejszych poszukiwań badawczych, które od lat oscylują wokół problematyki szeroko pojętych zachowań ryzykownych i problemowych młodzieży oraz ich uwarunkowań. Opracowana i obroniona przeze mnie w 2005 roku dysertacja doktorska zatytułowana: „*Wybrane czynniki ryzyka występujące w środowisku rodzinnym a picie alkoholu w okresie adolescencji*” poświęcona była specyficznie jednemu z najbardziej rozpowszechnionych od lat zachowań ryzykownych w grupie adolescentów, jakim jest użytkowanie substancji psychoaktywnych. Głównym celem podjętych wówczas badań było dokonanie diagnozy wybranych rodzinnych uwarunkowań angażowania się młodych

ludzi w zjawisko picia alkoholu. Celem poznawczym badań była identyfikacja i opis tych czynników występujących w rodzinie, które mogą zwiększać ryzyko picia alkoholu przez dorastającą młodzież i które w największym stopniu wiążą się też ze wzrostem jego intensywności picia.

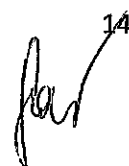
Po zakończeniu badań nad powyżej opisaną problematyką moje zainteresowania badawcze ukierunkowałam na specyfikę i uwarunkowania zachodzących zmian w zakresie podejmowanych zachowań ryzykownych i problemowych przez dorastającą młodzież. Motywem uzasadniającym wybór takiego obszaru dociekań badawczych była analiza obserwowanych trendów w zakresie rozpowszechnienia zachowań ryzykownych wśród młodzieży oraz ich etiologia, zwłaszcza oddziaływania nowych czynników ryzyka. Wynikało z niej, iż na przestrzeni kilku dekad zaobserwowano zmiany w zakresie specyfiki podejmowanych zachowań ryzykownych przez młodzież, jak również w aspekcie obniżenia wieku, w jakim badana młodzież je inicjuje. Wyniki licznych badań dowodziły, że w pierwszej dekadzie XXI wieku zaczęto coraz częściej, obok klasycznych zachowań ryzykownych podejmowanych przez młodzież (np. wagary, ucieczki z domu, odurzanie się substancjami psychoaktywnymi, itp.), obserwować pojawianie się tzw. nowych zachowań ryzykownych, określanych w literaturze, jako zachowania problemowe, czy też nałogi behawioralne, np. cyberprzemoc, sieciorolizm, fonolizm, sexting, e-hazard, czy patostreaming. Na większość z nich, zdaniem badaczy (Pyżalski 2012, 2017, Ostaszewski 2014, Dzielska 2017, Dobrychłop i in. 2017, Woynarowska 2017, Krzyżak-Szymańska 2018), wpływ ma rozwój nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych. Skupiając się zatem na tym aspekcie zastanego stanu rzeczy moje zainteresowania badawcze odnosiły się do czterech głównych wątków:

- 1. Problematyka uzależnień behawioralnych, tzw. nałogi czynnościowe.**
- 2. Uczestnictwo młodzieży szkolnej w grach losowych, jako przykład wybranego zachowania problemowego i nałogu behawioralnego.**
- 3. Zjawisko lifestreamingu wśród młodzieży, jako przykład zachowania problemowego.**
- 4. Empowerment, jako podejście, którego zastosowanie w pracy z jednostką i grupą społeczną sprzyja integracji społecznej, a tym samym przeciwdziała wykluczeniu społecznemu marginalizowanych osób z grup podwyższonego i wysokiego ryzyka.**

Problematyka uzależnień behawioralnych, tzw. nałogi czynnościowe

Problematyka uzależnień behawioralnych w dyskursie społecznym na szerszą skalę zaczęła być obecna dopiero na początku XXI wieku, za sprawą odnotowanego wzrostu uzależnień od różnorodnych czynności, nad wykonywaniem których człowiek traci kontrolę w istocie czego dochodzi do upośledzenia jego psychospołecznego funkcjonowania. Wśród nich najczęściej wskazuje się na nałogowe granie w gry komputerowe, uzależnienie od Internetu, pracobolizm, zakupoholizm, seksoholizm czy obsesyjne i kompulsywne przejadanie się, uprawianie ćwiczeń fizycznych i uczestnictwo w grach o charakterze losowym, zwane potocznie patologicznym hazardem (Woronowicz, 2011). Uwarunkowane one są w dużej mierze zachodzącymi zmianami cywilizacyjnymi, wzrastającym tempem życia i coraz bardziej konsumpcyjnym podejściem do niego. Poza stresogennymi warunkami życia i towarzyszącymi mu przykrymi emocjami, rozwojowi tego typu uzależnień sprzyjają także predyspozycje indywidualne człowieka, takie jak: poszukiwanie szybkiej przyjemności, natychmiastowej gratyfikacji i trudności w kontrolowaniu własnych impulsów (Ogińska-Bulik, 2010). Nowe nałogi, tzw. uzależnienia czynnościowe, w pierwszych dekadach XXI wieku były jeszcze niedostatecznie rozpoznane, brakowało także narzędzi diagnostycznych i teorii wyjaśniających mechanizmy ich powstawania, a także niewiele wiedzieliśmy o profilaktyce i leczeniu ich. Ten fakt zainspirował mnie do tego, aby podjąć się dociekań badawczych w tym obszarze. W związku z powyższym przystąpiłam do konkursu zewnętrznego ogłoszonego przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii i złożyłam wniosek na opracowanie publikacji naukowej poświęconej problematyce uzależnień behawioralnych i zachowań problemowych młodzieży. W okresie od 1 lipca 2014 do 31 grudnia 2014 realizowałam zadanie publiczne zatwierdzone przez Ministra Zdrowia (ujęte w wykazie zadań: Zadanie 5, program II) polegające na opracowaniu i wydaniu publikacji na temat skutecznych strategii profilaktyki i leczenia uzależnień behawioralnych adresowanej do realizatorów programów profilaktycznych, terapeutycznych uzależnień i lekarzy (Umowa Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii zawarta z Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy nr 81/H/E/2014 z dnia 01.07.2014 roku). Efektem końcowym tego projektu jest następująca publikacja, która powstała pod moją redakcją naukową: (red.) Jarczyńska J. (2014). *Uzależnienia behawioralne i zachowania problemowe młodzieży: teoria, diagnoza, profilaktyka, terapia*, Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, ISBN: 978-83-8018-001-7.

Inspiracją do napisania ww. książki był ówczesny brak na rynku krajowym prac naukowych poświęconych tej tematyce. Praca została napisana przez przedstawicieli kilku polskich ośrodków naukowych i instytucji: Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Instytutu

14

Medycyny Pracy w Łodzi i Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie, Centrum Informacji o Narkotykach i Narkomanii Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii w Warszawie, Wojewódzkiej Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Toruniu oraz Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Zawiera ona prezentację koncepcji teoretycznych, wyników badań empirycznych i przykłady „dobrych praktyk” dotyczących aktualnych, często nowych zaburzeń i zagrożeń prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży, takich jak agresja i przemoc elektroniczna, problemowe korzystanie z mediów (Internetu, zwłaszcza sieci społecznościowych, telefonu komórkowego) oraz hazard. W założeniu, praca miała na celu dostarczyć czytelnikom podstawowej wiedzy na temat wymienionych zagrożeń i zaburzeń rozwoju dzieci i młodzieży, przedstawić ich specyfikę, możliwe sposoby ich pomiaru, a także identyfikacji towarzyszących im czynników ryzyka i czynników chroniących. Jej celem było także ukazanie sposobów niesienia pomocy w sytuacjach tego wymagających. Praca składa się z dziewięciu rozdziałów, które ujęto w trzy części, zatytułowane: Teoria, Diagnoza, Profilaktyka i terapia.

W pracy znajduje się jedno opracowanie autorskie i dwa rozdziały współautorskie:

Jarczyńska J. (2014). *Przegląd narzędzi do pomiaru hazardu problemowego wśród młodzieży* (s. 94-108), (w:) *Uzależnienia behawioralne i zachowania problemowe młodzieży: teoria, diagnoza, profilaktyka, terapia*, (red.) Jolanta Jarczyńska. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, ISBN: 978-83-8018-001-7.

Celebucka J., Jarczyńska J. (2014), *Hazard wśród młodzieży: rozpoznanie, profilaktyka i terapia* (s. 72-93), (w:) *Uzależnienia behawioralne i zachowania problemowe młodzieży: teoria, diagnoza, profilaktyka, terapia*, (red.) Jolanta Jarczyńska. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, ISBN: 978-83-8018-001-7.

Jarczyńska J., Orzechowska A. (2014). *Seciobolizm i fonobolizm zagrożeniem współczesnej młodzieży* (s. 121-146), (w:) *Uzależnienia behawioralne i zachowania problemowe młodzieży: teoria, diagnoza, profilaktyka, terapia*, (red.) Jolanta Jarczyńska. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, ISBN: 978-83-8018-001-7.

Potwierdzeniem, świadczącym o moim zainteresowaniu problematyką uzależnień behawioralnych może być udział w licznych szkoleniach w zakresie uzależnień behawioralnych, występowanie w roli prelegenta na krajowych oraz międzynarodowych konferencjach i seminariach naukowych poświęconych problematyce uzależnień behawioralnych, kilkukrotne pełnienie roli moderatora sesji panelowych na corocznie organizowanej w Warszawie Międzynarodowej Konferencji pt. „Patologiczny Hazard i Inne Uzależnienia Behawioralne” oraz wykony-

wanie recenzji wielu projektów badawczych biorących udział w postępowaniach konkursowych o finansowanie zewnętrzne oraz artykułów naukowych. Ponadto, z mojej inicjatywy, w dniu 27 listopada 2017 roku odbyło się *Bydgoskie Seminarium Naukowe „Wyzwania i dylematy związane z projektowaniem i realizacją badań w zakresie problematyki uzależnień behawioralnych. Co już wiemy? Co warto jeszcze poznać? Perspektywy i rekomendacje dla przyszłych badań”*. W styczniu 2017 roku, na drodze ogłoszenia konkursowego, wystąpiłam z wnioskiem o pozyskanie środków na sfinansowanie organizacji tego seminarium na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. W wyniku pozytywnego rozstrzygnięcia konkursu podpisana została umowa pomiędzy Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii a Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (Umowa nr 192/HM/2017). Seminarium skupiło wielu naukowców, badaczy oraz praktyków. Adresowane ono było do szerokiego grona osób: naukowców, realizatorów badań naukowych nad uzależnieniami behawioralnymi a także praktyków – specjalistów pracujących z osobami zagrożonymi, dotkniętymi problemem uzależnień behawioralnych oraz udzielających pomocy ich rodzinom i bliskim. Za jego sprawą zainicjowano dyskusję na temat nałogów behawioralnych. Seminarium stało się okazją do wymiany doświadczeń w gronie naukowców zajmujących się badaniem uwarunkowań, mechanizmów i skutków licznych uzależnień/nałogów czynnościowych oraz praktyków – specjalistów, którzy zawodowo zajmują się wspieraniem rozwoju różnych grup wiekowych, zawodowych i społecznych, leczeniem osób dotkniętych problemem uzależnień od czynności, oraz udzielaniem pomocy ich rodzinom i bliskim. W czasie jego trwania zaprezentowano wyniki najnowszych badań dotyczących aktualnego stanu wiedzy o uzależnieniach behawioralnych. Efektem seminarium była dokonana diagnoza kluczowych potrzeb badawczych w zakresie uzależnień behawioralnych, oraz sformułowane rekomendacje dla przyszłych badań naukowych, które zostały przekazane do Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

W latach 2022 - 2023 podjęłam się współpracy z Fundacją Poza Schematami z siedzibą w Warszawie. Fundacja ta w ramach zawartej umowy nr 149/HT/2022 z dnia 04.01.2022 roku z Krajowym Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom realizuje kampanię informacyjno-edukacyjną zatytułowaną „Pierwsze kroki w (cyber)Świecie”. Kampania skierowana jest do rodziców i opiekunów dzieci w wieku przedszkolnym. Jej celem jest ograniczenie używania urządzeń cyfrowych przez małe dzieci, zwłaszcza bez kontroli i asysty dorosłych. Kampania propaguje takie zasady i wzory, które służą bezpiecznemu i kreatywnemu używaniu cybermediów przez dzieci. Na zlecenie Fundacji Poza Schematami dokonałam przeglądu literatury naukowej (w tym anglojęzycznej) w zakresie zagrożeń wynikających z nadmiernego używania przez dzieci

przedszkolne nowych mediów, czynników chroniących i czynników ryzyka, sposobów postępowania w przypadkach nadużywania nowych mediów przez przedszkolaki oraz opracowałam sześć tekstów na stronę kampanii („Relacja rodzic-dziecka a używanie cybermediów”, „Rola rodziców w dobie mediatyzacji”, „Niewłaściwe używanie przez dzieci cybermediów: do czego prowadzi i jak temu przeciwdziałać?”, „Uzależnienia behawioralne – informacje podstawowe”, „Cyfrowe dzieci – nowe pokolenie”, „Dzieci w świecie mediów elektronicznych – wybrane dane z badań Zero to eight”) (<https://pierwszekroki.net/author/jolanta-jarczynska/>). Teksty prezentują najnowsze wyniki badań nad uzależnieniami behawioralnymi, użytkowaniem mediów cyfrowych przez dzieci w wieku przedszkolnym oraz zawierają zalecenia kierowane do rodziców i opiekunów dzieci w tym wieku odnośnie bezpiecznego użytkowania przez nie urządzeń cyfrowych. Materiały zostały zamieszczone na stronie kampanii: <https://pierwszekroki.net/>. W dniu 17.06.2023 roku w siedzibie Fundacji Poza Schematami nagrałam podcast, na temat: *Pozytywne aspekty użytkowania mediów cyfrowych przez dzieci. Jak bezpiecznie wprowadzać małe dzieci w świat mediów cyfrowych?*, który w najbliższych dniach ma zostać opublikowany na stronie kampanii.

Moje naukowe zainteresowanie problematyką zachowań problemowych młodzieży potwierdza również udział w dwóch projektach badawczych.

Pierwszy - zatytułowany „*Adaptacja i walidacja narzędzia do pomiaru stopnia zagrożenia problematycznym używaniem telefonu komórkowego przez młodzież*”. Jego kierownikiem była dr Ewa Krzyżak-Szymańska reprezentująca Akademię Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach. Projekt polegał na adaptacji kulturowej narzędzia do screeningu - Skali Problematycznego Użytkowania Telefonu Komórkowego przez Młodzież (Mobile Phone Problem Use Scale for Adolescents MPPUSA) (Lopez-Fernandez i in. 2013). Pierwszy etap zadań obejmował prace adaptacyjne nad narzędziem, a drugi stanowił badania walidacyjne, w ramach których dokonano oceny rzetelności i trafności narzędzia pod względem kryterialnym i teoretycznym. Badanie właściwe poprzedzono pilotażem, dzięki któremu przeprowadzono wstępną ocenę właściwości psychometrycznych adaptowanego narzędzia. Badania przeprowadzono na próbie młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej w wieku 13-19 lat z terenu województwa śląskiego. Badana próba była reprezentatywna dla województwa i obejmowała 2657 uczniów.

Zakres prac badawczych wykonywanych przeze mnie, jako eksperta ds. uzależnień behawioralnych, w opisanym powyżej projekcie obejmował prowadzenie konsultacji nad opracowaniem narzędzi do badań ilościowych, tj.: *Kwestionariusza ankiety skierowanego do uczniów*

niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu lekkim oraz Kwestionariusza ankiety skierowanego do rodziców uczniów niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu lekkim.

Drugi - zatytułowany „E-VAL Ewaluacja oddziaływań terapeutycznych problemowego korzystania z nowych technologii cyfrowych”, którego kierownikiem jest dr Magdalena Rowicka reprezentująca Akademię Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej jest w trakcie realizacji. Pierwsze zadania badawcze rozpoczęto z dniem 01.03.2022, a ich zakończenie zaplanowano na dzień 31.12.2023 roku. Podmiotem realizującym projekt jest Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, zaś instytucją współfinansującą realizację projektu jest Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom. Celem projektu jest ocena efektywności różnych programów oddziaływań terapeutycznych skierowanych do dzieci i młodzieży problemowo korzystających z nowych technologii cyfrowych oraz ich rodzin, a także ocena sposobu organizacji opieki nad dziećmi i młodzieżą problemowo korzystających z nowych technologii cyfrowych oraz ich rodzin w ramach różnych modeli oddziaływań terapeutycznych. Na mocy umowy zlecenia zawartej między Akademią Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie współrealizuje następujące rodzaj prac badawczych:

- 1) Opracowanie narzędzi do ewaluacji (ilościowych i jakościowych);
- 2) Realizację części badań jakościowych w ramach ewaluacji;
- 3) Współpracowanie wyników części jakościowej projektu;
- 4) Opracowanie części raportu wraz z rekomendacjami.

Uczestnictwo młodzieży szkolnej w grach losowych, jako przykład wybranego zachowania problemowego i nałogu behawioralnego

Zainteresowanie podjętą przeze mnie problematyką uczestnictwa młodzieży w grach losowych swoje uzasadnienie miało w dokonany przeze mnie w 2012 roku przeglądzie literatury oraz wyników dotychczasowych badań krajowych i zagranicznych. W jego toku ustaliłam, że gry hazardowe, jeszcze do niedawna niezauważane w Polsce, zaczynały się nasilać zarówno w populacji dorosłych, jak i młodych Polaków. Według ogólnopolskich badań Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS), w 2012 roku w sposób mogący prowadzić do uzależnienia grało 3,7% Polaków w wieku 15 lat i więcej, w tym 0,2% już miało z tym poważny problem. Jak potwierdziły późniejsze badania, wskaźniki te były nieco wyższe w 2015 roku, gdyż symptomy uzależnienia wykazywało już wtedy 5,3% Polaków w tym wieku, z czego 0,7% stanowiły osoby wysoce zagrożone uzależnieniem od hazardu. Najwyższy odsetek problemowo grających w gry hazardowe zidentyfikowano w grupie osób młodych w wieku do 34 roku życia, zaś

wśród nich 12% stanowiła młodzież do 18 roku życia. Badania wskazywały na to, że w przypadku młodzieży, odsetek osób zagrożonych problemową grą jest wyższy niż wśród populacji dorosłych (CBOS, 2015). Wyniki badań dotyczące używania substancji psychoaktywnych wśród młodzieży szkolnej (ESPAD – European School Survey Project on Alcohol and Drugs) z 2011 roku wskazywały na to, że w Polsce szacunkowo około 2% młodzieży może być zagrożonej hazardem problemowym (Sierosławski, 2011), ale z kolei z badań przeprowadzonych przez Fundację CBOS oraz Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii (KBPN) w 2013 roku na próbie młodzieży w wieku 18–19 lat wynika, iż wysoki poziom ryzyka uzależnienia od hazardu odnotowano wśród 4,5% badanych. Ponadto dane pochodzące z przeglądu zagranicznej literatury sugerowały, że ryzykowne i problemowe uczestnictwo młodzieży w grach o charakterze hazardowym silnie koreluje z innymi zachowaniami ryzykownymi, a zwłaszcza z używaniem substancji psychoaktywnych (Hardoon i in., 2002, Ladouceur i in., 1999), przemocą, przestępczością (Stinchfield, 2000, Winters i in., 1993), trudnościami w nauce, porzucaniem szkoły (Ladouceur i in., 1999; Lesieur, Klein, 1987), itp. Doniesienia z badań nad problemowym hazardem wśród młodzieży wskazywały na to, że nastolatki, które doświadczają problemów z hazardem:

- napotykać na poważne problemy szkolne zarówno natury wychowawczej (problemy w zachowaniu), jak i poznawczej (niskie osiągnięcia szkolne), a młodzi hazardziści postrzegają siebie jako uczniów wolniej przyswajających wiedzę wymaganą w szkole, co potwierdzają wyniki badań diagnostycznych wskazując na występowanie u nich zaburzeń w uczeniu się (Hardoon, i in., 2002, Ladouceur, Boudreault, Jacques i Vitaro, 1999);
- doświadczają poważnych szkód emocjonalnych i społecznych, które wiążą się z występowaniem problemów ze zdrowiem psychicznym (zwłaszcza z depresją) oraz skłonnością do demonstrowania zachowań wysokiego ryzyka (Lelonek-Kuleta, 2011, Griffiths, 2003, Derevensky, Gupta, Dickson, Hardoon, Deguire, 2003).

Ponadto, badania prowadzone nad patologicznym hazardem wśród dorosłych wskazywały, że uzależnienie od hazardu jest silnie uwarunkowane wcześniejszym zaangażowaniem się w okresie młodzieńczym w gry o charakterze hazardowym/losowym (Custer i Milt, 1985; Volberg, 1994, Volberg, 2003), co potwierdza, że znaczącym czynnikiem ryzyka problemowego i patologicznego grania jest wczesna inicjacja w zakresie aktywności hazardowej.

Dokonany przeze mnie przegląd literatury i danych empirycznych zainspirował mnie do podjęcia badań nad specyfiką tego zjawiska. W tym celu opracowałam projekt badań diagnostycznych. Niestety dokonany przeze mnie przegląd narzędzi do przesiewowej oceny zjawiska

problemowego grania w gry hazardowe przez młodzież doprowadził do stwierdzenia, że nie mamy opracowanych narzędzi do badania tego zjawiska w populacji młodzieży. W związku z tym zdecydowałam się nawiązać w 2012 roku kontakt z Profesorem z Uniwersytetu Minnesota - Kenem Wintersem. W jego efekcie uzyskałam zgodę Pana Profesora na polską adaptację amerykańskiego narzędzia do screeningu hazardu patologicznego wśród młodzieży szkolnej /*SOGS-RA The South Oaks Gambling Screen Revised Adolescent!*. Następnie opracowałam wniosek konkursowy i przystąpiłam do udziału w postępowaniu konkursowym ogłoszonym przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii. Pozytywne rozstrzygnięcie konkursu umożliwiło mi uzyskanie dofinansowania na prowadzenie w okresie od 1 lipca 2012 roku do 31 maja 2013 roku badań nad adaptacją i walidacją narzędzia przesiewowego do oceny skali rozpowszechnienia hazardu problemowego wśród młodzieży - Skala SOGS-RA. Badanie było współfinansowane ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych w ramach programu I Ministra Zdrowia pn. *Wspieranie badań naukowych dotyczących zjawiska uzależnienia od hazardu lub innych uzależnień niestanowiących uzależnienia od substancji psychoaktywnych a także rozwiązywania problemów z tym związanych. Nazwa projektu: Hazard wśród młodzieży – konstrukcja i walidacja narzędzi diagnostycznych i przesiewowych*. W tym celu zawarta została umowa pomiędzy Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii a Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (Umowa nr 39/I/H/12 z dnia 1 lipca 2012 roku). Efektem końcowym tego projektu jest polska adaptacja skali SOGS-RA (z której w badaniach diagnostycznych korzystają liczni badacze, a w pracy klinicznej terapeuci uzależnień) oraz publikacje, na łamach których prezentuję informację o właściwościach psychometrycznych tej skali:

Jarczyńska J. (2015). *Test przesiewowy The South Oaks Gambling Screen Revised Adolescent SOGS-RA do oceny poziomu zagrożenia hazardem problemowym u młodzieży szkolnej - badania adaptacyjne i walidacyjne* (s. 21-38), (w:) *Hazard i inne uzależnienia behawioralne: doniesienia z badań*, (red.) Iwona Niewiadomska, Warszawa: Polska Fundacja Pomocy Humanitarnej "Res Humanae", ISBN: 978-83-9072040-0-3.

Jarczyńska J. (2016). Evaluation of the Psychometric Properties of SOGS-RA in the Polish Version, „*Journal of Education Culture and Society*”, Vol. 2, no 2, pp. 217-229, p-ISSN: 2081-1640.

Dysponując obszernym materiałem empirycznym (danymi ilościowymi), zgromadzonym na drodze badań sondażowych przeprowadzonych w latach 2012 - 2013 na reprezentatywnej

dla miasta Bydgoszczy i powiatu bydgoskiego próbie młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (N = 2617) nad adaptacją ww. skali, zdecydowałam się opracować monografię autorską, w której zaprezentowałam wyniki badań obrazujące skalę zaangażowania młodych ludzi w uczestnictwo w grach losowych. W celu pozyskania finansowania ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych na wydanie tej publikacji, przystąpiłam do udziału w konkursie zewnętrznym ogłoszonym przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii. Uzyskany w 2015 roku grant (Umowa Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii zawarta z Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy nr 108/H/M/2015) umożliwił mi realizację kolejnego projektu badawczego w ramach Programu II Ministra Zdrowia pn. *Podnoszenie jakości programów profilaktycznych i terapeutycznych w zakresie uzależnień od hazardu i innych uzależnień niestanowiących uzależnienia od substancji psychoaktywnych, Zdanie nr 5: Wydanie publikacji na temat skutecznych strategii profilaktyki i leczenia uzależnień behawioralnych adresowanej do realizatorów programów profilaktycznych, terapeutów uzależnień, lekarzy*. Efektem końcowym tego projektu jest wydana publikacja:

Jarczyńska J. (2016). *Zaangażowanie w hazard młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej. Diagnoza zjawiska i jego wybranych uwarunkowań*, Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, ISBN: 978-83-8018-060-4.

Monografia składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy poświęcony został charakterystyce zjawiska hazardu wśród młodzieży szkolnej. Omówiłam w nim podstawowe zagadnienia związane z hazardem, przedstawiłam historię hazardu oraz jego typologię, wskazując na rodzaje graczy oraz typy gier hazardowych. Opisałam problem hazardu w Polsce w świetle regulacji prawnych. Oddzielną częścią tego rozdziału jest problematyka diagnozy hazardu, w której omówiłam różnorodne kryteria diagnostyczne oraz fazy uzależnienia od hazardu i możliwe sposoby pomiaru nasilenia aktywności hazardowej wśród młodzieży i młodych dorosłych. W tej części pracy podjęłam się próby wyjaśnienia zjawiska na gruncie kilku podejść teoretycznych oraz badań empirycznych, a także analizie poddałam uwarunkowania, następstwa oraz sygnały ostrzegawcze ryzykownej, problemowej i patologicznej gry. Istotną kwestią poruszoną w książce jest opis wiedzy na temat czynników ryzyka i czynników chroniących młodzież przed grą hazardową. Zobrazowałam również skalę uczestnictwa młodzieży w grach losowych. Podałam statystyki pochodzące z aktualnych badań krajowych i zagranicznych. Scharakteryzowałam najbardziej popularne rodzaje gier hazardowych wśród adolescentów i młodych dorosłych oraz podjęłam się oszacowania skali zagrożenia problemową grą hazardową wśród młodzieży. Na końcu tego rozdziału przedstawiłam rozważania dotyczące profilaktyki hazardu wśród młodzieży szkolnej z próbą oceny jej

efektywności. W tym celu zaprezentowałam szkolne strategie i interwencje profilaktyczne oraz społeczne kampanie edukacyjne, poświęcone profilaktyce hazardu. Drugi rozdział monografii stanowi prezentację założeń metodologicznych przeprowadzonych badań na temat uczestnictwa młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej w grach hazardowych. Zaprezentowałam w nim przedmiot badań wraz z jego uzasadnieniem. Opisałam cele badań oraz przyjęte problemy i hipotezy badawcze, a także zastosowaną metodę badawczą i sposób przeprowadzenia badań wraz z charakterystyką badanej próby. Trzeci rozdział pracy stanowi prezentację zebranego materiału empirycznego, uzyskanego na drodze badań ilościowych. Opisałam w nim wyniki badań walidacyjnych, prowadzonych nad polską adaptacją skali SOGS-RA oraz uczestnictwem młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej w grach hazardowych. Na końcu pracy sformułowałam wnioski oraz wskazówki dla profilaktyki i praktyki edukacyjnej.

Na moją istotną aktywność naukową, w obszarze problematyki hazardu wśród młodzieży, wskazywać może skierowane do mnie przez prof. dra hab. Pawła Izdebskiego zaproszenie do udziału w kierowanym przez Niego zespole badawczym, prowadzącym badania nad impulsywnością i skłonnością do ryzyka a podejmowaniem zachowań związanych z hazardem wśród adolescentów. W latach 2014 - 2015, jako członek tego zespołu, współrealizowałam innowacyjny projekt badawczy prowadzony w ramach Programu I Ministra Zdrowia pn. *Wspieranie badań naukowych dotyczących zjawiska uzależnienia od hazardu lub innych uzależnień niestanowiących uzależnienia od substancji psychoaktywnych a także rozwiązywania problemów z tym związanych* (Umowa Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii zawarta z Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy nr 71/H/E/2014 z dnia 01.07.2014 roku). Jego głównym celem było opracowanie narzędzia (skali pomiarowej) do badania impulsywności wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz badanie zależności pomiędzy impulsywnością a hazardem problemowym wśród młodzieży i młodych dorosłych. Ponadto projekt zakładał przygotowanie portalu internetowego zawierającego informacje na temat ryzyka uzależnienia się od hazardu i e-hazardu, objawów i konsekwencji z tego wynikających oraz przygotowanie interaktywnego narzędzia edukacyjnego – gry symulacyjnej. Zadania wykonane przeze mnie w ramach tego projektu to: udział w opracowywaniu pozycji /stwierdzeń do skali impulsywności, współprowadzenie badań pilotażowych i badań właściwych, opracowanie konspektu zajęć wychowawczo-profilaktycznych dla młodzieży dotyczących tematyki hazardu problemowego wśród młodych osób i ich współprowadzenie

oraz prace nad koncepcją internetowej gry komputerowej dla młodzieży szkolnej. Efektem końcowym projektu jest następująca publikacja:

Michalak M., Kotyśko M., Andryszak P., Jarczyńska J., Litwic-Kamińska K., Żbikowska K. (2016). Impulsiveness, venturesomeness and undertaking risky behaviors related to gambling among Polish adolescents, „*Journal of Behavioral Addictions*”, Vol. 5, suppl. 1, pp. 29 p-ISSN: 2062-5871 e-ISSN: 2063-5303.

Moje naukowe zainteresowanie problematyką hazardu wśród młodzieży potwierdza także udział w licznych szkoleniach w zakresie tej tematyki, występowanie w roli prelegenta na krajowych oraz międzynarodowych konferencjach i seminariach naukowych poświęconych problematyce hazardu patologicznego i uzależnień behawioralnych oraz wykonywanie ekspertyz naukowych i recenzji licznych projektów badawczych oraz artykułów naukowych.

Zjawisko lifestreamingu wśród młodzieży, jako przykład zachowania problemowego

Problematyką ściśle korespondującą z przedmiotowym osiągnięciem naukowym, jakim jest opracowana monografia autorska: Jarczyńska J. (2021). *Tożsamość młodzieży w świecie mediów cyfrowych. Znaczenie i funkcje mediów cyfrowych w procesie kreowania tożsamości dorastających osób*. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, jest zjawisko lifestreamingu wśród młodzieży, na które możemy patrzeć z perspektywy zagrożeń, jak i szans dla rozwoju młodych osób. Pojęcie lifestreamingu nie posiada polskiego odpowiednika znaczeniowego. Lifestreaming oznacza intensywne korzystanie z nowych technologii komunikacyjnych, często też obecność użytkownika na więcej niż jednej platformie społecznościowej, co wymaga od niego znajomości środowiska nowych technologii cyfrowych. Z badań wynika, że im wyższa jest znajomość przez internautę tych technologii, tym większa generuje on ilość strumienia danych dotyczących ekspozycji własnego Ja. Zasadnicze znaczenie dla rozwoju praktyk o charakterze lifestreamingowym mają z jednej strony stały rozwój Internetu, popularność oraz społeczny charakter wielu platform online, umożliwiających nawiązywanie kontaktów z innymi i zarządzanie publikowanymi treściami, z drugiej zaś – silna ewolucja ku mobilności, przykładem może być popularna aplikacja dla smartfonów zwana Snapchatem. Interfejsy urządzeń przenośnych pozwalają zatem z dużą łatwością poruszać się w przestrzeni online, dają użytkownikom możliwość stałego podłączenia do sieci i logowania się na swoje profile w sieciach społecznościowych. Wielu internautów decydujących się świadomie na systematyczne relacjonowanie swojego życia online wykorzystuje w tym celu aplikacje i narzędzia mobilne. Istotą lifestreamingu jest zatem

zdolność i chęć do relacjonowania zdarzeń życiowych w dużej mierze niezależnie od lokalizacji, w której się przebywa, co umożliwiając mobilne formy komunikacji. W szerokim ujęciu pojęcie lifestreamingu, rozumie się jako specyficzną praktykę społeczno-kulturową, która manifestuje się poprzez aktywność podejmowaną online. Przyjmuje ona charakter strumienia zapośredniczonej, transmitowanej przez technologie aktywności społecznej; stanowi ciągły dopływ informacji o tym, co jednostka w danej chwili robi, gdzie jest i o czym myśli. Jest to zatem zestawienie cyfrowych śladów pozostawianych online, umożliwiające jednocześnie, zarówno osobom, które określone treści generują, jak i tym, które mogą się z nimi zapoznawać, rodzaj eksploracji Ja. Każdy użytkownik nowych technologii komunikacyjnych, a zwłaszcza sieci społecznościowych ma potencjalną możliwość publikowania i udostępniania online swoich danych „tożsamościowych” (Stachura, 2014).

W celu poznania praktyk lifestreamingowych podejmowanych przez młode osoby opracowałam projekt badawczy, który aplikowałam do konkursu ogłoszonego przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii. W wyniku pozytywnego rozstrzygnięcia konkursu w latach 2017 - 2018 realizowałam projekt badawczy zatytułowany: *Zjawisko lifestreamingu jako droga do poszukiwania i konstruowania tożsamości młodych osób. Statusy tożsamościowe i style tożsamości młodych osób a nadmierne korzystanie przez nie z sieci społecznościowych*. Projekt realizowany był w ramach Umów Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii zawartych z Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (Umowa nr 24/HM/2017, Umowa nr 163/HBK/2018 oraz Umowa 165/HBK/2018).

Efektom końcowym tego projektu jest następująca publikacja:

Jarczyńska J. (2019). Youth identity styles - presentation of research results, „*Przegląd Pedagogiczny*”, nr 2, s. 165-178, p-ISSN: 1897-6557.

Przeprowadzone badania przyczyniły się do pogłębienia analiz i podjęcia w kolejnych latach prac nad opracowaniem monografii autorskiej: Jarczyńska J. (2021). *Tożsamość młodzieży w świecie mediów cyfrowych. Znaczenie i funkcje mediów cyfrowych w procesie kreowania tożsamości dorastających osób*. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego.

Empowerment, jako podejście, którego zastosowanie w pracy z jednostką i grupą sprzyja integracji społecznej, a tym samym przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu marginalizowanych osób z grup podwyższonego i wysokiego ryzyka

Problematyką empowermentu, jako podejścia sprzyjającego pracy nad przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu i marginalizacji osób, zwłaszcza z grup podwyższonego i wysokiego ryzyka zainteresowałam się za sprawą realizowanego w latach 2014 - 2016 projektu badawczego zatytułowanego: *Development of the empowerment of educators and beneficiaries in the field of youth at risk and social exclusion*. Był to międzynarodowy projekt badawczy realizowany w ramach programu ERASMUS+, Partnerstwo Strategiczne, Akcja 2. (grant Nr 2014-1-FR01-KA2026-008728), którego byłam koordynatorem z ramienia Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Partnerami współrealizującymi projekt były następujące instytucje/organizacje: Haute Ecole de Bruxelles (Belgia), Karel de Grote University (Belgia), Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (Polska), CRIPS - Asociatia Cebrtul de Resurse si Informare pentru Professiuni Sociale (Rumunia), INFA – Institut National de Formation et de l'Application (Francja), Fondation Amigo (Hiszpania) oraz CNOS-Centro Nazionale Opere Salesiane SCS (Włochy). W ramach współpracy, wraz z partnerami realizowałam międzynarodowe, interdyscyplinarne i innowacyjne badania nad profilaktyką zachowań ryzykownych oraz sposobami wspierania osób z grup ryzyka, które poskutkowały transferem wiedzy naukowej do praktyki społecznej w wymiarze międzynarodowym. Wspólnie zaprojektowaliśmy pracę zmierzającą do transferu innowacji dotyczących sposobów wspierania beneficjentów działań społecznych oraz innowacji w zakresie metodyki przygotowywania kadr do pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem i wykluczonymi oraz prowadzenia badań. Zadaniem każdego partnera było przeprowadzenie badań w oparciu o metodę badań w działaniu (*action research approach*). Paradygmatyczną podstawą zrealizowanych badań i interpretacji ich wyników były ekologiczne założenia dotyczące wpływu środowiska społecznego na rozwój człowieka. Badania prowadzone były w odniesieniu do holistycznego paradygmatu zdrowia i profilaktyki pozytywnej oraz ekologicznej teorii systemów U. Bronfenbrennera. Główne ustalenia i wnioski z badań ukierunkowanych celami praktycznymi doprowadziły do sformułowania rekomendacji dla profilaktyki i promocji zdrowia, a w szczególności dotyczyły opracowania nowatorskich rozwiązań, zorientowanych na przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych zjawiskiem marginalizacji. W wyniku prac badawczych w pierwszej fazie badania powstało osiem dzienników tzw. *diaries*, po dwa z każdego warsztatu - stanowiących sprawozdawczość z prac wykonanych przez każdą grupę. Na ich podstawie został opracowany moduł szkolenia e-learningowego: EDUC-EUROPE European Training for Social Educators „Training without borders”, zamieszczony na platformie Educ-Europe

25

(http://s570996904.onlinehome.fr/wpcontent/uploads/Plaquette_Educ_Europe_GB_BD_13avril.pdf <http://www.educ-europe.eu/>). Program szkolenia, będący efektem moich badań oraz współpracującego ze mną zespołu, wpłynął na zmianę kształcenia profesjonalistów w skali międzynarodowej.

Popularyzacja osiągniętych efektów projektu odbyła się w ramach Międzynarodowego Seminarium zorganizowanego przez Fundację Amigo z Hiszpanii, jednego z partnerów projektu. Seminarium odbyło się w dniach 18-20 maja 2016 roku i zostało zatytułowane następująco: „*How to use The Force Within Us. Development of empowerment of educators and beneficiaries in the field of youth at risk and social exclusion*”. Zaprezentowałam na nim wyniki badań prowadzone pod jej kierunkiem przez pracujące zespoły badawcze. Efektem tych prac są opublikowane na łamach czasopism artykuły wysoko punktowanych pracowników UKW będących realizatorami opisywanego projektu:

Jarczyńska J., Walczak B. (2017), *Empowerment and its implementation in the process of counteracting the phenomenon of youth and adult social exclusion - report on participation in an international project under the 2014-2016 Erasmus + Strategic Partnership Project*, „Journal of Education Culture and Society”, no 1, pp. 181-198; p-ISSN: 2081-1640 DOI: [10.15503/jecs20171.181.198](https://doi.org/10.15503/jecs20171.181.198)

Potorska A. (2017), *Application of action research methodology in the process of developing tools and solutions used in social practice in the field of the social exclusion phenomenon*, „Journal of Education Culture and Society”, no 1, pp. 167-180; p-ISSN: 2081-1640 DOI: [10.15503/jecs20171.167.180](https://doi.org/10.15503/jecs20171.167.180)

Jarczyńska J. (2017), *Empowerment" w pracy socjalnej jako skuteczne podejście stosowane w rozwiązywaniu problemów społecznych*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Nauki Humanistyczno-Społeczne. Pedagogika”, T. 34, z. 440, s. 121-137; p-ISSN: 0208-5313 DOI: [10.12775/AUNC_PED.2017.018](https://doi.org/10.12775/AUNC_PED.2017.018)

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

Istotna aktywność naukowa realizowana w innej krajowej uczelni, instytucji naukowej

1. Na mocy umowy zlecenia zawartej między Akademią Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach współrealizowałam projekt badawczy zatytułowany: „*Adaptacja i walidacja narzędzia do pomiaru stopnia zagrożenia problematycznym używaniem telefonu komórkowego przez młodzież*”, którego kierownikiem była dr Ewa Krzyżak-Szymańska. Czas realizacji projektu obejmował okres od 02.01.2018 do 31.12.2018 roku. Podmiotem realizującym projekt była Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach. Projekt współfinansowany był ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych, będących w dyspozycji Ministra Zdrowia (Umowa nr 360/HE/2018).

Celem projektu była adaptacja kulturowa narzędzia do screeningu - Skali Problematycznego Użytkowania Telefonu Komórkowego przez Młodzież (Mobile Phone Problem Use Scale for Adolescents MPPUSA) (Lopez-Fernandez i in. 2013) w warunkach polskich i charakterystyka problematycznego używania telefonu komórkowego wśród młodzieży szkolnej a także jego walidacja. Badania miały dwuetapowy charakter. Pierwszy etap obejmował prace adaptacyjne nad narzędziem, a drugi stanowił badania walidacyjne, obejmujące ocenę rzetelności i trafności narzędzia pod względem kryterialnym i teoretycznym. Badanie właściwe poprzedzono pilotażem, dzięki któremu przeprowadzono wstępną ocenę właściwości psychometrycznych adaptowanego narzędzia. Badania przeprowadzono na próbie młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej w wieku 13-19 lat z terenu województwa śląskiego. Badana próba była reprezentatywna dla województwa i obejmowała 2657 uczniów.

Zakres prac badawczych wykonywanych przeze mnie w opisanym powyżej projekcie obejmował konsultację nad opracowanymi narzędziami do badań ilościowych:

Kwestionariusza ankiety skierowanego do uczniów niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu lekkim obejmujący pytania z zakresu:

- charakterystyki użytkowania technologii cyfrowych (aktywności podejmowanych w sieci, aktywności realizowanych za pomocą urządzeń mobilnych, w tym telefonu komórkowego, udziału w portalach społecznościowych);

- znajomości zagrożeń w sieci, podejmowaniu zachowań ryzykownych w środowisku online;

- czasu poświęcanego na używanie nowych technologii cyfrowych;

- określenia wieku badanych, w którym nastąpiła inicjacja technologiczna;

- symptomów nadużywania nowych technologii cyfrowych;

- opinii dotyczących realizowanych przez rodziców form kontroli rodzicielskiej w zakresie używania nowych technologii cyfrowych;

- informacji socjodemograficznych dotyczących badanych uczniów.

Kwestionariusza ankiety skierowanego do rodziców uczniów niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu lekkim, obejmujący pytania z zakresu:

- stosowania przez rodziców kontroli rodzicielskiej w zakresie dostępu dzieci do urządzeń cyfrowych i sposobów ich użytkowania;
- preferowanych i realizowanych form kontroli rodzicielskiej wobec własnych dzieci;
- wprowadzanych przez rodziców zasad korzystania z nowych technologii cyfrowych;
- danych socjodemograficznych respondentów.

Czas realizacji przeze mnie powyższych czynności obejmował okres od 01.12.2018 do 31.12.2018 roku.

2. Na mocy umowy zlecenia zawartej między Akademią Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie współrealizuję projekt badawczy zatytułowany: „*E-VAL Ewaluacja oddziaływań terapeutycznych problemowego korzystania z nowych technologii cyfrowych*”, którego kierownikiem jest dr Magdalena Rowicka. Czas realizacji projektu obejmuje okres od 01.03.2022 do 31.12.2023 roku. Podmiotem realizującym projekt jest Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, zaś instytucją współfinansującą realizację projektu jest Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

Celem projektu jest ocena efektywności różnych programów oddziaływań terapeutycznych skierowanych do dzieci i młodzieży problemowo korzystających z nowych technologii cyfrowych oraz ich rodzin, a także ocena sposobu organizacji opieki nad dziećmi i młodzieżą problemowo korzystających z nowych technologii cyfrowych oraz ich rodzin w ramach różnych modeli oddziaływań terapeutycznych. Badanie zakłada przeprowadzenie ewaluacji wyników i ewaluacji formatywnej. W ramach ewaluacji wyników zaplanowano przeprowadzenie badania w schemacie pre-test i post test w dwóch wariantach – podstawowym i głównym z grupą porównawczą. Dodatkowo przeprowadzana będzie analiza jakościowa – wywiady pogłębione z terapeutami i wywiady grupowe z rodzicami dzieci/nastolatków. W ramach ewaluacji formatywnej analizie poddane będą wszystkie programy terapeutycznej wraz z postawionymi przez autorów celami. Podczas wywiadów pogłębionych z terapeutami zostanie dokonana jakościowa ocena stopnia realizacji celów terapeutycznych wraz z omówieniem czynników wspierających i utrudniających proces terapii (na poziomie indywidualnym, np. podwójna diagnoza). Na podstawie wyników wywiadów pogłębionych zostaną opracowane rekomendacje dla wprowadzenia ewentualnych zmian w procesie terapii. Ponadto, w celu dokonania obiektywnej, eksperckiej oceny jakości programów (z dziesięciu ośrodków) zostanie przeprowadzony panel DELPHI. Dodatkowo, zostanie przeprowadzona analiza tzw. drop-outów, tzn. liczby osób,

które rozpoczęły terapię ale jej nie ukończyły. Dokonana zostanie analiza liczebności grupy w każdym ośrodku terapii. Ze względu na dokonywanie podstawowego pre-testu dla każdego uczestnika terapii będzie można określić, czy zmienne demograficzne, zmienne związane z natężeniem symptomów, zmienne związane z charakterystyką używania urządzeń mobilnych wyjaśniają niekończenie terapii. Efektem prac będzie opracowanie rekomendacji wprowadzenia ewentualnych zmian i/lub wykorzystanie oddziaływań w specyficznych warunkach (np. nie dla klientów z podwójną diagnozą). W ramach oceny organizacji opieki zostanie przeprowadzona ewaluacja procesu – analiza liczby osób zgłaszających się na terapię, w tym, liczba osób korzystających z poszczególnych rodzajów oddziaływań (terapii krótkoterminowe, długoterminowe, konsultacji), liczba udzielonych świadczeń, analiza (ilościowa) biorącej udział w oddziaływaniach kadry.

Zakres prac badawczych wykonywanych przeze mnie w opisanym powyżej projekcie obejmuje:

- 1) Opracowanie narzędzi do ewaluacji (ilościowych i jakościowych);
- 2) Realizację części badań jakościowych w ramach ewaluacji;
- 3) Współpracowanie wyników części jakościowej projektu;
- 4) Opracowanie części raportu wraz z rekomendacjami.

Istotna aktywność naukowa realizowana w innej zagranicznej uczelni, instytucji naukowej

1. W latach 2014 – 2016 pełniłam funkcję koordynatora międzynarodowego projektu badawczego realizowanego w ramach programu ERASMUS+, Partnerstwo Strategiczne, Akcja 2. (grant Nr 2014-1-FR01-KA2026-008728) zatytułowanego: *Development of the empowerment of educators and beneficiaries in the field of youth at risk and social exclusion*. Prowadzona przeze mnie koordynacja prac badawczych obejmowała okres od 24.11.2014 do 29.10.2016 roku. Instytucją zarządzającą projektem była Fundacja d'Auteuil z Paryża (Francja). Partnerami współrealizującymi projekt badawczy były następujące instytucje/organizacje: Haute Ecole de Bruxelles (Belgia), Karel de Grote University (Belgia), Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (Polska), CRIPS - Asociatia Cebtrul de Resurse si Informare pentru Profesiuni Sociale (Rumunia), INFA – Institut National de Formation et de l'Application (Francja), Fondation Amigo (Hiszpania) oraz CNOS-Centro Nazionale Opere Salesiane SCS (Włochy). Wskazani powyżej partnerzy przynależą do sieci EDUC-EUROPE, w ramach której realizują

międzynarodowe, interdyscyplinarne i innowacyjne badania nad profilaktyką zachowań ryzykownych oraz sposobami wspierania osób z grup ryzyka, skutkujące transferem wiedzy naukowej do praktyki społecznej w wymiarze międzynarodowym. Członkowie Educ-Europe to przedstawiciele ośmiu organizacji partnerskich i równocześnie eksperci w swoich dziedzinach. Wspólnie zaprojektowali pracę zmierzającą do transferu innowacji dotyczących sposobów wspierania beneficjentów działań społecznych oraz innowacji w zakresie metodyki przygotowywania kadr do pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem i wykluczonymi oraz prowadzenia badań. Zadaniem każdego partnera było przeprowadzenie badań w oparciu o metodą badań w działaniu (*action research approach*). Paradygmatyczną podstawą zrealizowanych badań i interpretacji ich wyników były ekologiczne założenia dotyczące wpływu środowiska społecznego na rozwój człowieka. Badania prowadzone były w odniesieniu do holistycznego paradygmatu zdrowia i profilaktyki pozytywnej oraz ekologicznej teorii systemów U. Bronfenbrennera. Główne ustalenia i wnioski z badań ukierunkowanych celami praktycznymi doprowadziły do sformułowania rekomendacji dla profilaktyki i promocji zdrowia, a w szczególności dotyczyły opracowania nowatorskich rozwiązań, zorientowanych na przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych zjawiskiem marginalizacji. Rola polskiego podmiotu, którego prace były koordynowane przeze mnie, była znacząca. Koordynowałam pracą badawczą czterech grup action-research skupiających przedstawicieli beneficjentów pomocy społecznej, praktyków świadczących pomoc i nauczycieli akademickich. Badania terenowe realizowane były w czterech krajach. Każdy pobyt studyjny trwał 7 dni. Pierwsze badania, odbyły się w listopadzie 2014 roku w Paryżu; kolejne w maju 2015 roku w Bydgoszczy; następne w listopadzie 2015 rok w Antwerpii i ostatnie w lutym 2016 rok w Rzymie. Równolegle odbywały się spotkania Komitetu Zarządzającego (COPIL), którego byłam członkiem. Zadaniem tego komitetu było monitorowanie realizacji programu oraz dokonywanie jego oceny. Jego obrady odbyły się w następujących miejscach i terminach: Bruksela - wrzesień 2014, Paryż - listopad 2014, Bydgoszcz - maj 2015, Antwerpia - listopad 2015, Rzym - luty 2016 oraz Walencja - maj 2016.

W wyniku prac badawczych w pierwszej fazie badania powstało osiem dzienników tzw. *diaries*, po dwa z każdego warsztatu, stanowiących sprawozdawczość z prac wykonanych przez każdą grupę. Na ich podstawie został opracowany moduł szkolenia e-learningowego: EDUC-EUROPE European Training for Social Educators „Training without borders”, zamieszczony na platformie Educ-Europe (<http://s570996904.onlinehome.fr/wpcontent/uploads/Plaqu->

ette_Educ_Europe_GB_BD_13avril.pdf <http://www.educ-europe.eu/>). Dotychczas przeszkolono za jego pomocą w Belgii, Francji, Hiszpanii, Włoszech i Polsce 59 pracowników socjalnych i edukatorów społecznych (profesjonalistów) oraz beneficjentów pomocy socjalnej, opieki i wychowania. Profesjonaliści to osoby pracujące z zagrożoną młodzieżą, kobietami będącymi ofiarami przemocy domowej i podopiecznymi o zagrożonej sytuacji socjalno-ekonomicznej. Beneficjenci to zagrożona marginalizacją i wykluczeniem społecznym młodzież oraz dorośli. Program szkolenia, będący efektem moich badań współprowadzonych z zespołem, wpłynął na zmianę kształcenia profesjonalistów w skali międzynarodowej.

W maju 2016 roku w Walencji w Hiszpanii zostało zorganizowane Międzynarodowe Seminarium podsumowujące efekty pracy wykonanej przez cztery zespoły badawcze (*action-research groups*) oraz promujące osiągnięcia naukowe w ramach projektu (*intellectual outputs*), głównie artykuły naukowe. Zaprezentowałam na nim wyniki badań prowadzone przez zespół badawczy, którego byłam kierownikiem.

Powstałym artykułem naukowym raportującym wyniki realizowanego projektu badawczego jest następujący tekst:

Jarczyńska J., Walczak B. (2017). *Empowerment and its implementation in the process of counteracting the phenomenon of youth and adult social exclusion – report on participation in an international project under the 2014-2016 Erasmus + Strategic Partnership project*, „Journal of Education Culture and Society”, 1, s. 181-198. DOI 10.15503/jecs20171.181.198.

Artykuł ten opisuje istotę procesu upodmiotowienia i jego przebiegu w pracy socjalnej w kontekście przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu młodzieży i dorosłych na przykładzie międzynarodowego projektu badawczego, realizowanego w latach 2014 - 2016. Na podstawie doświadczeń zebranych w ramach tego projektu, podjęto próbę oceny przebiegu procesu upodmiotowienia i jego przydatności w poszukiwaniu rozwiązań dla praktyk edukacyjnych w zakresie zjawiska wykluczenia społecznego.

Popularyzacja osiągniętych efektów projektu dożyła się w ramach Międzynarodowego Seminarium zorganizowanego przez Fundację Amigo z Hiszpanii, jednego z partnerów projektu. Seminarium odbyło się w dniach 18-20 maja 2016 roku i zostało zatytułowane następująco: „*How to use The Force Within Us. Development of empowerment of educators and beneficiaries in the field of youth at risk and social exclusion*”.

Praktycznym efektem projektu była analiza praktyk edukacyjnych w krajach partnerskich, analiza porównawcza i próba wprowadzania zmian dotyczących sposobów wspierania benefi-

ejentów działań społecznych oraz wdrażania innowacji w zakresie rozwoju ich upodmiotowie-
nia mającego na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu młodzieży z grup ryzyka oraz
osób dorosłych zagrożonych marginalizacją społeczną. W tym celu odbyłam wizyty studyjne
w polskich i europejskich placówkach pomocowych, opiekuńczo-wychowawczych poszukując
informacji o „dobrych praktykach edukacyjnych”.

Efektami prac naukowych są opublikowane na łamach czasopism artykuły wysoko punktowa-
nych pracowników UKW będących realizatorami opisywanego projektu:

Jarczyńska J., Walczak B. (2017), *Empowerment and its implementation in the process of counteracting the phenomenon of youth and adult social exclusion - report on participation in an international project under the 2014-2016 Erasmus + Strategic Partnership Project*, „Journal of Education Culture and Society”, no 1, pp. 181-198; p-ISSN: 2081-1640
DOI: [10.15503/jecs20171.181.198](https://doi.org/10.15503/jecs20171.181.198)

Potorska A. (2017), *Application of action research methodology in the process of developing tools and solutions used in social practice in the field of the social exclusion phenomenon*, „Journal of Education Culture and Society”, no 1, pp. 167-180
p-ISSN: 2081-1640
DOI: [10.15503/jecs20171.167.180](https://doi.org/10.15503/jecs20171.167.180)

Jarczyńska J. (2017), *Empowerment" w pracy socjalnej jako skuteczne podejście stosowane w rozwiązywaniu problemów społecznych*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Nauki Humanistyczno-Społeczne. Pedagogika”, T. 34, z. 440, s. 121-137
p-ISSN: 0208-5313
DOI: [10.12775/AUNC_PED.2017.018](https://doi.org/10.12775/AUNC_PED.2017.018)

2. W latach 2017 – 2019 byłam członkiem projektu naukowo-metodycznego zatytułowanego:
„Polsko-ukraińska współpraca naukowo-metodyczna na rzecz wspierania rozwoju systemu profilaktyki i kształcenia specjalistów w zakresie przeciwdziałania zachowaniom ryzykownym dzieci i młodzieży w Ukrainie”¹, którym kierowała dr Wioletta Junik z Katedry Pedagogiki Opiekuńczej i Profilaktyki Społecznej (KPOiPS) Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w

¹ Projekt był finansowany ze środków przyznanych w trybie konkursowym kierownikowi projektu dr Wiolecie Junik przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na realizację zadania nr 56/3.5/17/DEA pn. Współpraca zagraniczna mająca na celu rozwijanie systemu profilaktyki i kształcenia specjalistów w dziedzinie profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży na Ukrainie – (Umowa nr 36/56/3.5/17/DEA pomiędzy PARPA i UKW z dnia 21.09.2017 r.). Projekt jest pierwszym tego typu przedsięwzięciem realizowanym w zachodniej Ukrainie za pośrednictwem polskiej instytucji rządowej.

Bydgoszczy². Celem projektu było opracowanie innowacyjnej koncepcji i modułu kształcenia dla kierunków studiów: praca socjalna, psychologia praktyczna i socjologia, w ramach których przygotowywano by studentów do pracy w dziedzinie profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży. Oprócz siedmioosobowej kadry akademickiej reprezentującej jednostki prowadzące poszczególne kierunki studiów do projektu włączono siedmiu interesariuszy zewnętrznych z instytucji zobligowanych do realizacji działań profilaktycznych w środowisku lokalnym. Uczestnictwo praktyków-profilaktyków było istotne z uwagi na ich bezpośrednią styczność z zachowaniami ryzykownymi dzieci i młodzieży oraz problemami społecznymi ich rodzin, jak również na ich znajomość potrzeb i zasobów w zakresie profilaktyki uzależnień w środowisku lokalnym. Podstawową metodą realizacji celu było dzielenie się wiedzą o teoretycznych podstawach profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży, wynikami badań naukowych i rozwiązaniami wykorzystywanymi do wprowadzania zmiany społecznej poprzez innowacyjną koncepcję kształcenia przyszłych kadr do realizacji zadań z zakresu profilaktyki uzależnień w społeczeństwie. Szkolenia zrealizowano w formie wykładów interaktywnych i warsztatów metodycznych podczas trzech seminariów naukowo-metodycznych i trzech oddzielnych sesji warsztatowych. W ramach projektu uruchomiona została mobilność. Dwukrotnie wyjeżdżałam do Ukrainy, gdzie na Państwowym Uniwersytecie Pedagogicznym im. Iwana Franko (PUPIF) w Drohobyczu przeprowadziłam wykłady i warsztaty, oraz wzięłam udział w wizytach studyjnych w ukraińskich oraz polskich instytucjach specjalizujących się w profilaktyce uzależnień (10 godzin). Treści programu doskonalenia zawodowego w porozumieniu z partnerami z Ukrainy ulokowano w następujących obszarach tematycznych: stan profilaktyki społecznej w Ukrainie; rozwój i funkcjonowanie systemu profilaktyki uzależnień w Polsce; rozwój kompetencji zawodowych do pracy profilaktycznej w Polsce i Ukrainie; koncepcja i rozwiązania stosowane w kształceniu specjalistów z zakresu profilaktyki na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy; uwarunkowania i mechanizmy zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży; profilaktyka zachowań ryzykownych – istota i podstawy; budowanie systemu wczesnej profilaktyki ryzykownych zachowań dzieci i młodzieży na naukowych podstawach; jakość w profilaktyce; dobre praktyki profilaktyczne w Polsce i na świecie; kompetencje profilaktyka do pracy z

---

² Zespół od ponad 20 lat prowadzi badania podstawowe i stosowane, bierze udział w rozwijaniu systemu polskiej profilaktyki opartej na naukowych podstawach: realizuje stosowane badania na zlecenie państwowych agencji. Skład stałego zespołu realizatorów projektu to: prof. dr hab. Maria Deptuła, dr Jolanta Jarczyńska i dr Wioletta Junik – autorka i kierownik projektu.

jednostką i grupą wychowawczą/profilaktyczną; profilaktyka w szkole; profilaktyka zachowań ryzykownych w wybranych grupach ryzyka.

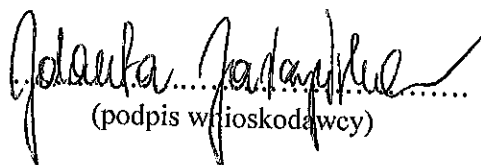
3. W okresie od 1.10.2008 do 30.09.2010 roku byłam partnerem w projekcie nr 2008-FR1-LEO04-00291 1 Formation Européenne d'Educateurs Siociaux (Europejskie Kształcenie Wychowawców) realizowanym w ramach Programu Partnerskiego Leonardo da Vinci. W tym projekcie partnerzy: Fondation d'Auteuil, z Paryża; HEB de Fré z Brukseli; ESTES ze Strasburga; INFA z Nogent-sur-Marne (Francja); EUTSES Pere Tarrès z Barcelony; CRIPS z Bukaresztu oraz és-L z Lozanny organizowali spotkania, których celem było doskonalenie wymiany stażystów oraz rozwijanie zawartości strony internetowej stworzonej w ramach poprzedniego projektu (e-learning). Odbywały się także wizyty studyjne w placówkach opiekuńczych wytypowanych przez partnerów do przyjmowania stażystów oraz spotkania opiekunów stażu z placówek opiekuńczych oraz z ramienia uczelni partnerskiej. Koordynatorem projektu z ramienia Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego była prof. Maria Deptuła.

W ramach tego projektu, w dniach 25 - 28 maja 2009 roku, wzięłam udział w pobycie studyjnym w Paryżu, którego celem było poznanie historii i specyfiki pracy Fondation d'Auteuil. Celami szczegółowymi wyjazdu było: zapoznanie się z zakresem współpracy międzynarodowej prowadzonej przez Fundację i poszukiwanie obszarów, w których możliwe było rozszerzenie współpracy; określenie możliwości odbywania staży przez studentów, przygotowywanie studentów do stażu i opieki nad nimi; poznanie warunków i form pracy w takich placówkach jak: domy dziecka, liceum zawodowe dla wychowanków placówek prowadzonych przez Fundację, Centrum Kształcenia Przedzawodowego, SAJF – ośrodek poradnictwa telefonicznego dla rodzin w trudnej sytuacji; analiza doświadczeń praktycznych w zakresie pracy dziećmi, młodzieżą i ich rodzinami, opieki nad stażystami, kształcenia wychowawców i trenerów – wychowawców trudności pojawiających się w pracy wychowawcy i pracowników socjalnych. Ponadto uczestniczyłam w spotkaniu w siedzibie kolejnego partnera pracującego w projekcie tj. INFA Institut de Formation w Ngent sur-Marne CEDEX (prywatnej wyższej szkoły zawodowej). Celem spotkania było poznanie systemu kształcenia studentów przygotowujących się do zawodu wychowawców placówek opiekuńczych. W dniach 17 – 21 listopada 2009 roku odbyłam wizytę studyjną w Belgii (udział w seminarium poświęconym stażom studentów w placówkach opiekuńczych w krajach partnerskich oraz pobyt studyjny w placówkach opiekuńczych w Brukseli).

4. W okresie od 1.10.2006 do 30.09.2008 roku byłam partnerem w projekcie nr F/06/B/P/PP-152528 Formation Européenne d'Educateurs Sociaux (Europejskie Kształcenie Wychowawców) realizowanym w ramach Programu Leonardo da Vinci, projekt pilotażowy – Programme d'Education et de Formation tout Au long de la Vie; którego koordynatorem była Fundacja d'Auteuil w Paryżu. Partnerami w projekcie były szkoły wyższe kształcące wychowawców do pracy z młodzieżą zagrożoną oraz fundacje prowadzące placówki opiekuńcze. W skład zespołu wchodziły następujące szkoły wyższe HEB de Fré Bruksela; ESTES, Strasburg; INFA, Nogent-sur-Marne (Francja); Institut Saint Laurent, Ecully (Francja); EUTSES Pere Tarrès, Barcelona oraz fundacje i stowarzyszenia: CJD Eppingen; CRIPS, Bukareszt. Partnerem, który uczestniczył w projekcie korzystając z finansowania swojego rządu była szkoła wyższa és-L z Lozanny. Koordynatorem projektu z ramienia Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego była prof. Maria Deptuła. Celem projektu było opracowanie treści modułu kształcenia łączącego w sobie długoterminowy (3-6-miesięczny) staż za granicą w placówce opiekuńczo-wychowawczej dla młodzieży zagrożonej prowadzonej i/lub rekomendowanej przez partnerów pracujących w projekcie połączony ze studiowaniem przez Internet. Efektem projektu było stworzenie ram prawnych i organizacyjnych dla odbywania stażu w placówkach opiekuńczych w krajach uczestniczących w projekcie. Przygotowano przewodnik dla stażystów i opiekunów praktyk oraz wytyczne do globalnej oceny stażu połączonego z realizacją modułu teoretycznego. Głównym celem przygotowywanego programu kształcenia było uzupełnienie przygotowania zawodowego wychowawców realizowanego w szkołach partnerskich o wiedzę i umiejętności niezbędne do lepszego rozumienia dzieci i młodzieży zagrożonej wywodzących się z innych kultur, współpracy z ich rodzinami oraz pogłębianie świadomości historycznego i kulturowego uwarunkowania różnych praktyk opiekuńczo-wychowawczych i ich etycznych aspektów.

W ramach tego zadania opracowałam treści kształcenia do modułu teoretycznego oraz uczestniczyłam w spotkaniach studyjnych z partnerami.

(podpis wnioskodawcy)